

Hallinto-oikeuden menettely asiakirjapyyntöön vastaamisessa

KANTELU

Kantelija on arvostellut oikeuskanslerille 19.2.2024 osoittamassaan kantelussa Helsingin hallinto-oikeuden menettelyä siinä, ettei se ollut toimittanut hänelle hänen pyytämiään asiakirjoja, perustellut kieltäytymistään eikä tiedustellut, haluaako hän asiasta valituskelpoisen päätöksen.

SELVITYS

Helsingin hallinto-oikeus on 22.3.2024 antanut apulaisoikeuskanslerin siltä pyytämän selvityksen.

VASTINE

Kantelija on antanut vastineensa selvityksestä.

RATKAISU

Sovellettavat oikeusohjeet

Asiakirjan antamisesta päättämisestä säädetään viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999, julkisuuslaki) 14 §:ssä. Sen 4 momentin mukaan asia on käsiteltävä viivyttyä, ja tieto julkisesta asiakirjasta on annettava mahdollisimman pian, kuitenkin viimeistään kahden viikon kuluessa siitä, kun viranomainen on saanut asiakirjan saamista koskevan pyynnön. Jos pyydettyjä asiakirjoja on paljon tai niihin sisältyy salassa pidettäviä osia tai jos muu

niihin rinnastettava syy aiheuttaa sen, että asian käsittely ja ratkaisu vaativat erityistoimenpiteitä tai muutoin tavanomaista suuremman työmäärän, asia on ratkaistava ja tieto julkisesta asiakirjasta annettava viimeistään kuukauden kuluessa siitä, kun viranomainen on saanut asiakirjan saamista koskevan pyynnön. Saman pykälän 3 momentin mukaan, jos virkamies kieltäytyy antamasta pyydettyä tietoa, hänen on: 1) ilmoitettava tiedon pyytäjälle kieltäytymisen syy, 2) annettava tieto siitä, että asia voidaan saattaa viranomaisen ratkaistavaksi, 3) tiedusteltava asian kirjallisesti vireille saattaneelta tiedon pyytäjältä, haluaako hän asian siirrettäväksi viranomaisen ratkaistavaksi, sekä 4) annettava tieto käsittelyn johdosta perittävistä maksuista.

Tapahtumatiedot

Asiakirjoihin sisältyvästä kantelijan ja hallinto-oikeuden sähköpostikirjeenvaihdosta ilmenee seuraavaa:

Kantelija tiedusteli 9.11.2023 hallinto-oikeudelta, oliko yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnan hänen asiassaan 10.10.2023 antamaan päätökseen haettu muutosta. Hallinto-oikeus vastasi 10.11.2023 valituksen saapuneen hallinto-oikeuteen 9.11.2023.

Kantelija tiedusteli 8.2.2024, miksi hallinto-oikeus ei ollut pyytänyt häneltä vastaselitystä valitukseen, ja oliko asiassa hankittu selvityksiä. Samalla hän pyysi lähettämään hänelle maksutta valituksen sekä mahdolliset hallinto-oikeuden hankkimat selvitykset.

Hallinto-oikeus vastasi kantelijalle 19.2.2024, että se kuulee häntä, kunhan asiassa on hankittu tarvittavat lausunnot. Hallinto-oikeus totesi vastauksessaan myös, että kantelijalle lähetetään kuulemisen yhteydessä valitus ja saapuneet lausunnot.

Kantelija kysyi kerrotun jälkeen vielä samana päivänä lähettämässään sähköpostiviestissä, miltä tahoilta hallinto-oikeus on pyytänyt lausuntoja, mitkä tahot ovat antaneet lausunnon, mitkä tahot eivät vielä ole antaneet lausuntoa, ja mihin mennessä lausuntoja on pyydetty. Hallinto-oikeus vastasi samana päivänä, että yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta on toimittanut lausunnon, ja että asia on vielä lausunnolla yhdenvertaisuusvaltuutetulla, jonka lausunnon määräaika on 20.3.2024.

Hallinto-oikeuden selvitys

Hallinto-oikeus ei ole sen ylituomarin asiasta antaman selvityksen mukaan kieltäytynyt toimittamasta kantelijan pyytämiä asiakirjoja. Hallinto-oikeus on vastauksessaan kantelijalle todennut sen tavanomaisen menettelyn, että asianosaista kuullaan kertyneistä oikeudenkäyntiasiakirjoista keskitetysti yhdellä kertaa sen jälkeen, kun selvitys on saatu. Hallinto-oikeuden selvityk-

sen mukaan asiakirjat olisi toimitettu kantelijalle, mikäli hän olisi tämän jälkeen ilmoittanut haluavansa hallinto-oikeudella jo olevat asiakirjat tiedokseen jo ennalta ennen varsinaista kuulemismenettelyä. Kun tällaista pyyntöä ei ollut tullut, hallinto-oikeus oli jäänyt siihen käsitykseen, että riittää, kun kantelija saa tiedon asiakirjoista kuulemisvaiheessa.

Ylituomari on tuonut selvityksessään vielä ilmi, että kanteluasian tultua hallinto-oikeuden tietoon asiakirjat oli välittömästi 8.3.2024 toimitettu kantelijalle. Ylituomarin näkemyksen mukaan hallinto-oikeus ei ole menetellyt asiassa virheellisesti.

Arviointi

Viranomaisella on julkisuuslain edellä selostettujen säännösten perusteella velvollisuus vastata sille esitettyihin asiakirjapyyntöihin ja noudattaa vastatessaan julkisuuslaissa säädettyä menettelyä. Viranomaisen on annettava tieto julkisesta asiakirjasta mahdollisimman pian saatuaan sitä koskevan pyynnön. Lisäksi kieltäytyessään antamasta pyydettyä tietoa virkamiehen on muun ohella ilmoitettava tiedon pyytäjälle kieltäytymisen syy ja tiedusteltava asian kirjallisesti vireille saattaneelta tiedon pyytäjältä, haluaako hän asian siirrettäväksi viranomaisen ratkaistavaksi.

Kantelijan 8.2.2024 Helsingin hallinto-oikeudelle lähettämä sähköpostiviesti on sisältänyt pyynnön lähettää hänelle maksutta sähköisesti vastaajan valitus sekä mahdolliset hallinto-oikeuden hankkimat selvitykset.

Oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain (808/2019) 44 §:ssä säädetty asianosaisen kuuleminen on eri asia kuin julkisuuslain mukaiseen tietopyyntöön vastaaminen, vaikka ne olivat kantelijan ja hallinto-oikeuden välisessä viestinnässä limittyneet. Vaikka tietopyynnön esittäjä olisi asianosaisena hallinto-oikeusprosessissa, ei se ole julkisuuslain ja julkisuusperiaatteen näkökulmasta perusteltu syy siihen, että hänen julkisuuslain mukaista tietopyyntöönsä ei vastattaisi julkisuuslain 14 §:ssä edellytetyin tavoin ja siinä edellytetyllä joutuisuudella.

Pidän kantelijan ja hallinto-oikeuden väliseen sähköpostiviestintään tutustuttuani sinänsä ymmärrettävänä, että asiaa hallinto-oikeudessa käsitellyt virkamies on ylituomarin selvityksessä toteamin tavoin jäänyt sellaiseen käsitykseen, että kantelija olisi pitänyt riittävänä asiakirjojen toimittamista hänelle vasta kuulemisvaiheessa. Kantelun perusteella käsitys on kuitenkin osoittautunut vääräksi.

Totean, että hallinto-oikeuden olisi tullut varmistaa, haluaako kantelija hänelle annetussa vastauksessa kerrotusta myöhemmin tapahtuvasta kuulemisesta huolimatta pyytämänsä asiakirjat

heti itselleen. Hallinto-oikeuden asiassa menettelemällä tavalla kantelijan asiakirjapyyntö oli jälkikäteen arvioiden jäänyt julkisuuslaissa edellytetyin tavoin ratkaisematta ennen kuin apulaisoikeuskansleri pyysi hallinto-oikeudelta selvitystä kantelijan kanneltua asiasta oikeuskanslerille.

Toimenpide

Kiinnitän Helsingin hallinto-oikeuden huomiota julkisuuslaissa säädettyyn menettelyyn tietopyyntöjen käsittelyssä.

Tämä asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti.

Apulaisoikeuskanslerin sijainen

Petri Martikainen

Esittelijäneuvos

Elina Nyholm